

POSTANOWIENIE

4 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Adam Doliwa

na posiedzeniu niejawnym 4 grudnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa R. B. i J. B.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie nieważności umowy,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 14 kwietnia 2023 r., I ACa 316/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powodów po 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia pozwanej do dnia zapłaty.**

[D.R.]

UZASADNIENIE

Pozwany bank w sprawie o ustalenie wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 14 kwietnia 2023 r.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż w sprawie zachodzi nieważność postępowania przed Sądem Apelacyjnym z uwagi na rozpoznanie sprawy przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, co ogranicza prawo stron do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy i prowadzi do nieważności postępowania ze względu na sprzeczność składu orzekającego z przepisami prawa. Skarżący wskazał również na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z uwagi na powołaną nieważność postępowania.

Skarżący podniósł, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie w zakresie art. 385¹ § 1 i 2 k.c. W ocenie skarżącego w sprawie występują również istotne zagadnienia prawne, sprowadzające się do następujących pytań:

1) czy wola konsumenta, który uważa, że stwierdzenie nieważności całej umowy nie jest dla niego niekorzystne, przeważa nad wdrożeniem systemu ochrony, takiego jak zastąpienie nieuczciwego postanowienia przepisem dyspozytywnym i utrzymanie umowy w mocy, czy też wyłącznie utrzymanie w mocy klauzuli abuzywnej uwarunkowane jest uprzednią, dobrowolną i świadomą zgodą konsumenta?;

2) czy na etapie oceny możliwości obowiązywania umowy po usunięciu postanowienia abuzywnego, tj. na etapie poprzedzającym etap zastępowania postanowienia abuzywnego przepisem dyspozytywnym, o którym mowa w orzeczeniach C-26/13 Kásler i C-260/18 Dziubak oraz C-932/19 OTP Jelzálogbank Zrt. dopuszczalne jest ustalenie treści umowy (stosunku prawnego), w zakresie który był regulowany przez abuzywną normę, na podstawie art. 65 § 1 i 2 k.c. lub art. 56 k.c. w zw. z art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (dalej: „Prawo wekslowe”) lub art. 56 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c., lub też art. 56 k.c. w zw. ze wskazanymi w przypisie kilkudziesięcioma przepisami,

z których na zasadzie *analogii iuris* lub *analogii legis* wynika, że w polskim prawie obowiązuje generalna norma, zgodnie z którą wartość waluty obcej określa się według kursu średniego NBP?;

3) czy jeżeli bez abuzywnego postanowienia umowa kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego nie może obowiązywać, to dochodzi do automatycznej jego substytucji normą dyspozytywną, o ile tylko zastosowanie środków krajowych zapewnia doprowadzenie do sytuacji jaka miałby miejsce, gdyby umowa nie zawierała tego abuzywnego postanowienia?;

4) czy art. 358 § 2 k.c. stanowi szczegółowy przepis dyspozytywny, który znajduje zastosowanie z mocy prawa (automatycznie) w miejsce abuzywnej klauzuli kursowej określającej sposób ustalenia kursu franka szwajcarskiego, na potrzeby operacji związanych z indeksowaniem przy wypłacie i przy spłacie kredytu?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący ma obowiązek wskazać i uzasadnić określoną przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego lub potrzebą wykładni przepisów jest wykluczone. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza przyjęcie, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Nie jest bowiem możliwa sytuacja, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy

(postanowienie SN z 26 listopada 2013 r., I UK 291/13). Nie sposób uznać, sporna kwestia jest oczywista (postanowienie SN z 9 kwietnia 2014 r., V CSK 383/13).

Skarżący w sposób nieuprawniony połączył przesłanki stanowiące podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej. Powyższe wskazuje na ignorowanie zasad obowiązujących przy formułowaniu i uzasadnianiu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżący zdaje się nie rozróżniać poszczególnych podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że skarga kasacyjna pozwanego nie zawiera argumentów dostatecznych, które pozwalają uznać, że skarżący skutecznie wykazał, iż w sprawie zostały spełnione przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Sformułowane przez skarżącego zagadnienia prawne zostały już wystarczająco wyjaśnione w orzecznictwie, w szczególności w uchwale całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, mającej moc zasady prawnej. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy ugruntował dotychczasową linię orzecniczą i przyjął że:

1) W razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.

2) W razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

3) Jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron.

4) Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych

z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy.

5) Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, nie ma podstawy prawnej do żądania przez którąkolwiek ze stron odsetek lub innego wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych w okresie od spełnienia nienależnego świadczenia do chwili popadnięcia w opóźnienie co do zwrotu tego świadczenia.

Należy wskazać, że odstępianie od zasady prawnej przyjętej przez skład całej Izby Sądu Najwyższego jest możliwe tylko przez wydanie kolejnej uchwały w analogicznym składzie (art. 88 ustawy o SN).

W świetle powyższego należy stwierdzić, że w treści skargi kasacyjnej nie została skutecznie wykazana potrzeba dokonania wykładni przytoczonych przepisów prawa. Autor skargi nie sprecyzował, z czego wynika potrzeba wykładni wskazanych w skardze przepisów i z jakich przyczyn dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest niewystarczający. Nie przedstawił także w odniesieniu do poruszanych problemów możliwych rozbieżnych interpretacji prawnych oraz racji jurydycznych stojących za każdą z nich. Jednocześnie o potrzebie wykładni nie stanowią odmienne stanowiska sądów powszechnych, w szczególności gdy wykładnia ta, jak w przypadku art. 385¹ § 1 k.c., została już ugruntowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22).

Odnosząc się do kwestii nieważności postępowania ze względu na naruszenie zasady kolegiałności składu sądu drugiej instancji należy odwołać się do uchwały Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, której nadano moc zasady prawnej. Zgodnie z powołaną uchwałą Sąd Najwyższy stwierdził, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia

2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). W niniejszej sprawie uchwała ta nie może odnieść zamierzonego skutku, gdyż zaskarżony wyrok został wydany 14 kwietnia 2023 r., a więc przed datą wydania powołanej uchwały.

W świetle powyższego należy stwierdzić, że powołana oczywista zasadność również nie zaistniała w niniejszej sprawie. Skarżący ograniczył się bowiem do sformułowania oczywistej zasadności w oparciu o kwestię nieważności postępowania z uwagi na naruszenie zasady kolegialności składu sądu drugiej instancji. Sąd Najwyższy uznał, że nie ma nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.). W związku z tym nie można przyjąć, że wskazane przesłanki do przyjęcia skargi kasacyjnej zaistniały w niniejszej sprawie.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w związku z § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1964).

[D.R.]

[ał]